

Metodický list

Podpora a rozvoj čtenářské pregramotnosti

autorka listu: Lucie Zálešáková

JAK OBEJMOUT JEŽKA

Autor knihy:	Jana Bauer
Ilustrátor knihy:	Peter Škerl
Anotace:	Kniha o ježkovi, který zoufale toužil někoho obejmout, a o přátelství, které nedbá na bodliny. Ježek touží, aby jej někdo obejmul, ale zvířátka se vymlouvají z obavy, aby se nepopíchaly o jeho bodliny. Ježek potká lišáka Fílu, který se mu snaží různými způsoby pomoci. Kniha vypráví o tom, že obejmutí je věc vrtošivá a pomůže jen tehdy, když se za ním skrývá opravdové přátelství. Příběh také děti poučí, že nemají být lhostejní k potřebám druhých. Žánrové zařazení: příběh o zvířatech
Téma:	Já a svět – Přátelství a schopnost pomáhat jeden druhému
Klíčová slova:	přátelství, ježek, lišák, písmena
Cílová skupina:	4 - 5 let
Předpokládaná časová dotace (doba realizace):	1. čtenářská lekce cca 40 minut 2. čtenářská lekce cca 40 minut Doba realizace = jaro, léto, podzim
Rozvojové cíle:	Dítě dokáže: - rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání, - orientuje se v základních emocích a pocitech, - rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj, - analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav.
Cíl čtenářské lekce:	- Naučit děti nebýt lhostejné k potřebám druhých. - Naučit se skládat písmena podle vzoru. - Vnímat text a zaujímat svůj postoj k němu.

Spolufinancováno
Evropskou unií

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MAS
OPAVSKO

Pomůcky:	kniha: Jak obejmout ježka - Jana Bauer, plyšový ježek, nápisy slov, vytištěná a vystřižnutá písmena (viz příloha), slupka od kaštanu, obraz sojky a straky
Čtenářská strategie:	• strategie předvídání • strategie propojování • strategie usuzování • strategie shrnování
Stručný popis lekce:	<u>1. čtenářská lekce</u> 1. Úvod - Motivace, písnička, říkanka 2. Realizace - Aktivita č. 1: Hra Obejmi mě, prosím 3. Aktivita č. 2: Skládání písmen 4. Aktivita č. 3: Pohybová chvílka <u>2. čtenářská lekce</u> 1. Aktivita č. 4.: Hra Obejmutí • Závěr - Aktivita č. 3: Grafický záznam
Informační zdroje:	• Bauer, Jana. Jak obejmout ježka. Praha: Meander, 2023. ISBN 978-80-7558-245-4. • Brasseur, Philippe. 1001 her s knížkou: jak udělat z dítěte skutečného čtenáře. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1754-1. • Koželuhová, Eva. Čtenářské strategie u předškolních dětí a nečtenářů. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1858-6. • RVP PV. Online. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2022/02/RVP-PV-zari-2021.pdf [citováno 2025-02-27] • Leze ježek. Online. Dostupné z: https://cz.pinterest.com/pin/8162843054400634/ [citováno 2025-02-27] • pinterest

Poznámky pro pedagoga	
Reflexe	Např. Jak se podařilo naplnit očekávané výstupy?
	Jak děti kniha a činnosti zaujaly?

Podrobný popis lekce

1. ČTENÁŘSKÁ LEKCE1. Úvod: Činnosti před čtením

Motivace

Písnička (říkanka)

*Já jsem tvoje kamarádka a ty jsi můj kamarád,
chytneme se za ručičky, půjdeme si spolu hrát.
Ať tu nikdo smutný není, pošleme si pohlazení.*

Děti stojí v kruhu, chytí se za ruce a pohladí kamaráda po pravé straně.

2. Realizace

Sedneme si s dětmi do kruhu a ukážeme knihu.

Strategie předvídání:

O kom si myslíš, že příběh bude? Co se ježkovi přihodí? Zdá se ti ježek smutný nebo veselý? Jaká jiná zvířátka tam ještě vidíš? Co dělají? Proč myslíš, že utíkají od ježka?

Jak vypadá ježek? Už sis někdy hladil ježka? Proč ne? Ukážeme dětem obrázek skutečného ježka.

Pošleme si po kruhu slupku od kaštanu. Jaká je? Píchá jako ježek? Proč má vlastně ježek bodliny?

Činnosti během čtení (dbáme na to, abychom knihu neustále ukazovali směrem k dětem, aby vnímaly souvislost textu s ilustracemi a lépe se vcítily do příběhu).
Text je uváděn od první strany.

Jednoho úplně obyčejného dne šel ježek po pasece. Byl to takový normální hodný ježek se špičatými bodlinami a zvědavým čumáčkem. Najednou ho něco zastavilo. Podíval se vlevo. Nic. Vpravo. Nic. Dopředu. Nic. Dozadu. Nic. Chtěl udělat krok. Ale nešlo to. To, co ho zastavilo, vězelo v něm. Byla to jakási touha. Tak silná, že ježkovi nedovolila udělat ani krok navíc. Ježek se zamyslel.

Někoho musím obejmout, řekl si.

Zahlédl slona, který se cachtal v louži.

„Haló, slone,“ zavolal na něj, „můžu tě obejmout?“

„Vvvvíš co,“ začal koktat slon. „Mám nějakou plácavou nemoc.“

Začal pleskat ušima. „Vidíš, skoro mě to odfouklo.“ Slon mával ušima, a přitom se pomalu pohyboval směrem k lesu. „Nejspíš jsem se nakazil od ptáků,“ křikl na něj těsně před tím, než zmizel.

Ježek ho zklamaně sledoval. Ale touha ho neopouštěla. Vtom s hvízdáním přiběhl medvěd. Ježkovy bodliny se samou radostí naježily.

„Medvěde!“ zavolal. „Mohl bys mě obejmout?“

Medvěd si hned přestal pískat.

„Objal bych tě,“ zamumlal, „to víš, že jo, jen, kdyby neee...eee...neee...!“

„Jen kdyby co?“

„Kdybych nebyl tak hrozně smutný!“ zakřičel medvěd. „Smutek je hrozně nakažlivý, víš,“ upaloval pryč a samou spokojeností si zase začal hvízdát.

Strategie usuzování:

Otázky pro děti: Proč slon a medvěd od ježka utekli? Proč se vymlouvali? Jak se zachovali?

Aktivita č. 1

Hra: Obejmi mě, prosím

Jedno dítě se postaví, dostane do ruky plyšového ježka (maňáska, obrázek) a zkusí oslovit jakéhokoli kamaráda v kruhu. Postaví se před něj a zeptá se: Mohl bys mě obejmout? Je na osloveném dítěti, jestli ježka (kamaráda) obejmeme nebo se vymluví jako slon s medvědem.

Strategie propojování „já-text“: Už se ti někdy stalo, že jsi chtěl někoho obejmout a on nechtěl? Jak ses cítil? Je správné říct NE, když obejmutí nechceme? Jak se asi cítil ježek?

Co bude dál v příběhu? Najde ježek někoho, kdo ho obejmeme? Koho třeba?

Ježek vzdychl a pokračoval v cestě. Na pěšině u staré jedle potkal lišáka. No, nebyl to tak úplně opravdový lišák. Byl to Fíla v masce lišáka. Ale kožich byl skutečný a k tomu měl kapuci s liščíma ušima a ocas z měkké látky.

„Můžu tě obejmout?“ zeptal se ho ježek nejistě.

„Ne,“ odpověděl lišák Fíla.

„Proč ne,“ zeptal se zklamaně ježek. Fíla se poškrábal za uchem na kapuci. Byl to upřímný lišák. „Protože jsi ježek a pícháš,“ vysvětlil mu.

„Píchám?“ zeptal se překvapeně ježek. Fíla přikývl. „Máš bodliny. Těžko najdeš někoho, kdo tě bude chtít obejmout.“

Ježek se celý zklamaný zastavil. Pak si lehl na zem a roztáhl všechny čtyři tlapky od sebe.

„Ale no tak, ježku,“ utěšoval ho Fíla. „nechovej se jako malý a vstaň.“

Ježek jen nepřítomně hleděl a nic neříkal. Nic nemohlo naježít zklamané bodliny.

„Dobře,“ prohlásil nakonec Fíla. „Budeš mít svoje objetí.“

Otázky pro děti: Co asi Fíla vymyslí? Proč chtěl ježkovi pomoci? Jak se ježek zachoval?

Aktivita č. 2

Zatímco bude Fíla vymýšlet, jak ježkovi pomoci, jaká zvířátka už jsme v příběhu potkali?

Děti si rozeberou ve skupinkách (cca po 4 dětech) nápisy JEŽEK, SLON, MEDVĚD, LIŠÁK FÍLA, ŽELVA a skládají písmena podle vzoru. Písmena jsou na jedné hromadě uprostřed herny.

Na jakou hlásku začíná slovo: medvěd, ježek, želva, lišák, Fíla, slon? Na jakou hlásku končí? Vytleskej slovo JEŽEK, SLON, MEDVĚD, LIŠÁK FÍLA, ŽELVA, kolik má to slovo slabik?

Odběhl a za chvíli se vrátil s židlí a cedulemi popsanými nejrůznějšími nápisy. Ježka posadil na židličku za keř a cedule zapíchl k plotu. Ani cedule ale bohužel nenalákaly žádné ze zvířátek, která procházela kolem. Lišák Fíla to už už chtěl vzdát, když v tom se konečně něco přišouralo. Byla to želva. Ano, zrovna želva. KDO MÁ RÁD VÝZVY, AŽ JDE PODLE ŠIPKY, přečetla na prvních dvou cedulích. JEN PRO VELMI ODVÁŽNÉ, hlásala třetí.

JESTLI SI TROUFÁŠ OBEJMOUT ZVÍŘE, KTERÉ SEDÍ NA ŽIDLI STANEŠ SE KRÁLEM TÉTO PASEKY, přečetla želva a skočila do křoví.

„Kde je?“ vztekala se. „Kde je ten lev?“

„Jaký lev?“ zeptal se lišák Fíla.

„Napsali jste, že kdo přemůže lva, bude králem zvířat.“

„Ne, králem této paseky se stane ten, kdo obejmě ježka.“

„A proč jako?“ odsekla želva. „Copak je králem zvířat? Ne! A ani nikdy nebude. Když přemůžeš lva, staneš se králem. Nebo královnou! Ještě jednou a uvidíte.“ Želva odešla.

Ježek se rozplakal, lehl si na zem a roztáhl všechny čtyři tlapy.

„Vstaň,“ řekl mu lišák. Ježek neodpověděl. A tak Fíla zmizel ve své noře.

Otázky: Co myslíš, bude ještě Fíla chtít pomáhat ježkovi, nebo ne? A proč? Co se asi stane dál, jak bys sis poradil ty? Co bys vymyslel? Chtěl bys ježkovi pomoci? A proč?

Potom přinesl nářadí, desky, barvy a staré křeslo. Řezal, piloval, zatloukal hřebíky a lakoval...velikánský stroj byl konečně hotový. Ježek si promnul oči a přečetl nápis STROJ NA OBJÍMÁNÍ.

Aktivita č. 3

Pohybová aktivita:

1. HPH Leze ježek, leze v lese (viz příloha č. 1)
2. Pantomimické předvádění zvířátek z příběhu – ježek, slon, medvěd, lišák, želva
3. hra: Objetí (variace na hru Molekuly) – děti chodí v prostoru herny, učitelka řekne číslo (např. 2) a musí se obejmout daný počet dětí.

2. ČTENÁŘSKÁ LEKCE

S knihou v ruce stručně shrneme předchozí děj s použitím ilustrací, které můžeme nakopírovat z knihy a pro lepší orientaci v ději dát na magnetickou tabuli.

Lišák Fíla opatrně otevřel dveře, ježek vylezl po žebříku dovnitř a nahoře si sedl do starého zaprášeného křesla. Dole stiskl lišák Fíla tlačítko. Stroj se spustil. Začal skřípat a třást se. Z děr se k ježkovi natáhly velikánské mechanické ruce a objaly ho.

Ježek se bál.

Kromě toho se dusil, byl totiž alergický na prach. Nemohl se dočkat, až bude venku. Fíla znovu zmáčkl tlačítko. Velikánské ruce se pomalu stáhly. Ježek vylezl ze stroje a odešel. U prvního smrčku se zastavil, lehl si a roztáhl všechny čtyři tlapky od sebe.

„To nechápu,“ divil se Fíla, když došel ke smrčku.

„Stroj není živý,“ vysvětloval potichu ježek. „Objeť nebylo živé.“

Fíla vzdychl, zaklel a vynadal ježkovi, co se do něj vešlo. Ale nepomohlo to.

Ježek nechtěl vstát.

„V pořádku,“ vzdal to Fíla, „zařídím ti objeť, které je živé.“

Vydal se ke strace. Ježek ho zklamaně následoval.

„Co to blábolíš?“ zakroutila straka očima, když jí lišák Fíla svěřil svůj plán. „Ani náhodou!“

„Promiň, Fílo,“ rozplakal se ježek, „máš se mnou jenom potíže.“ Lehl si pod strom, na kterém seděla straka, a roztáhl všechny čtyři tlapky od sebe.

„Jéje, ty jsi ale náročný,“ řekla straka a zabouchla vrátka. „Ale mně je to úplně jedno,“ zakrákala zevnitř.

„Ale to by právě nemělo!“ křikl za ní Fíla. „Ježek se usouží, a to přímo před tvými dveřmi!“

Lišák Fíla odběhl. Už měl všeho dost. Slzy se mu draly do očí, kvůli tomu, jak byla straka nemilosrdná. Celou hodinu seděl na bobku za dubem.

Otázky: Jak se cítil Fíla? Jak se cítíme, když nám nikdo nepomůže?

Můžeme využít emotikony (obrázky s emocemi) a vyzvat děti, aby našly odpovídající obrázek.

Co asi bude dál? Jak bychom se zachovali, kdybychom byli Fíla?

„Ty, Fílo,“ ozvalo se najednou ze vzduchu. Byla to straka.

„Ježek umřel?“ vyskočil lišák Fíla.

„To víš, že ne,“ vzdychla straka, „ale ani nevstává. Leží a kouká do nebe.“

„To je teda mrzutost.“

„Zatraceně, Fílo, všichni máme svoje problémy! Já odpoledne čekám návštěvu. Sojku! Co si pomyslí? Odved' ho někam.“

„Jenom, když...“

„Jo, jo, jo, dám ti tu látku a jehlu a nit. Všechno, co potřebuješ, ti dám, jenom už ho někam odved.“

Straka dodržela svůj slib a lišák Fíla se pustil do práce. Stříhal a šil, lepil a měřil. Když sojka přiletěla ke strace na čaj, byl oblek hotový.

Otázky:

Jak se zachovala straka, když ji Fíla poprosil o pomoc?

Ukážeme dětem dva obrázky – který pták je sojka a který straka?

Co asi vymyslel Fíla tentokrát?

„Už ho jen naplním teplým vzduchem,“ volal nadšeně Fíla, „a pak tě, ježku, obejmou a ty mě nepopícháš.“

Ježek si sedl.

„Nechceš se odstěhovat do nějaké lepší části lesa?“ zeptala se sojka a přitom usrkávala čaj. „Tady je tolik podivínů. Jé, podívej! Lišák odletěl. Přefoukl ten svůj skafandr.“

„A vítr ho odnáší rovnou do jezera,“ křičela straka celá vzrušená. „Ještě se utopí!“ „Co jsem to jen provedl!“ volal ježek a rozběhl se k jezeru. Utíkal tak rychle, jak jen dokázal. Uprostřed jezera zahlédl lišáka Fílu, jak v děravém obleku klesá ke dnu. Ježek bez váhání skočil do vody. Nebyl nejlepší plavec, ale dal do toho úplně všechno. Nateklo mu do čumáčku, přesto se však nevzdal. Potopil se jednou, dvakrát, třikrát. Nahmatal Fílu a vylovil ho nad hladinu. Pak s ním doplaval ke břehu a vytáhl ho ven.

„Prosím, Fílo, ty nesmíš umřít,“ třásl s ním ježek.

Lišák Fíla zakašlal a otevřel oči. Ježek byl šťastný. „Já teď už půjdu,“ oddychl si, „a ty si odpočiň.“

„Počkej!“ řekl Fíla a vstal. „Můžu tě obejmout?“

„Ale já píchám,“ připomněl mu ježek.

„To mi vůbec nevadí,“ řekl Fíla. Objal ho a ani se nepíchl.

Otázky:

Jak ježek zachránil lišáka Fílu? Umíš plavat? Dokázal bys někoho zachránit? Proč ježek lišáka při objetí nepopíchal?

Sojka vytroubila tu novinu po celém lese.

Když Fíla druhý den ráno navštívil ježka, čekala už před jeho domečkem dlouhá fronta zvířátek.

„Co se to tu děje?“ zeptal se Fíla.

„Hej,“ křikla na něj želva z konce fronty, „čekám tady už od čtvrt svítání, nepředbíhej!“

„Všichni chtějí, abych je objal,“ vysvětloval ježek zoufale.

„Tak to máš dobré,“ řekl Fíla.

Otázky:

*Jaká lesní zvířátka mohla stát ve frontě? Která zvířátka v příběhu nepatří do lesa?
Co myslíš, byl už ježek spokojený, když ho chtěl každý obejmout?*

Aktivita č. 4

Jedno dítě představuje ježka (můžeme dát na hlavu dramatizační čepičku). Děti k němu přistupují jedno po druhém a představí se jako nějaké zvířátko. Pokud je to zvířátko z lesa, ježek jej obejmě. Pokud to není zvíře lesní, ježek jej neobejmě. Mladším dětem můžeme dát na výběr z obrázků různých zvířat. Důležité je, aby zvíře dokázalo dítě pojmenovat a zařadit.

„Právě že nemám,“ vzdychl ježek, „upadnou mi pacičky. A obejmutí jsou vrtošivá, nemůžu s nimi jen tak plýtvat.“

Ježek se usmál. „Ale tebe s radostí obejmu, až se zase potkáme.“

„Já tebe taky, až se zase potkáme,“ přitakal Fíla a vykročil.

„Kam jdeš?“ zeptal se ježek.

„Chystám se vyrobit si závodáka ze šišek, už se na to chystám dlouho.“

„Abys zase neskončil v jezeře,“ strachoval se ježek a spěchal za ním.

5. Závěr

Činnosti po četbě

Strategie shrnování

O čem tento příběh byl?

Dětem pomůžeme grafickým záznamem. Na tabuli nakreslíme ježka a bodliny (viz příloha č. 2 – vytištěnou přílohu doporučuji zvětšit na formát A3)). Do každé bodliny učitelka vpisuje odpovědi dětí. Návodné otázky KDO (kdo byl hlavní postava příběhu), CO (co chtěl nebo co se mu stalo), PROTOŽE, A PAK, NAKONEC.

Další doprovodné aktivity:

1. Pracovní činnost – výroba ježka z plastelíny a páráték (nebo větviček), nebo z kaštanu (na podzim) a páráték.
2. Počítání ježků – připravíme si obrázky ježků, rozdáme dětem puntíky a ony musí přiřadit k puntíkům správný počet ježků.
3. Pokud máme k dispozici BEE-BOT (robotické včelky) můžeme připravit podzimní bludiště – včelka hledá ježka.
4. Grafomotorický cvik – obrys ježka, děti dokreslují bodlinky.
5. Vytiskneme si a zalaminujeme obrázek ježka, rozstříháme na puzzle – děti skládají.

Příloha č.1

Hudebně pohybová hra: Leze ježek

Zdroj: Leze ježek. Online. Dostupné z:

<https://cz.pinterest.com/pin/8162843054400634/> [citováno 2025-02-27]

Ježek

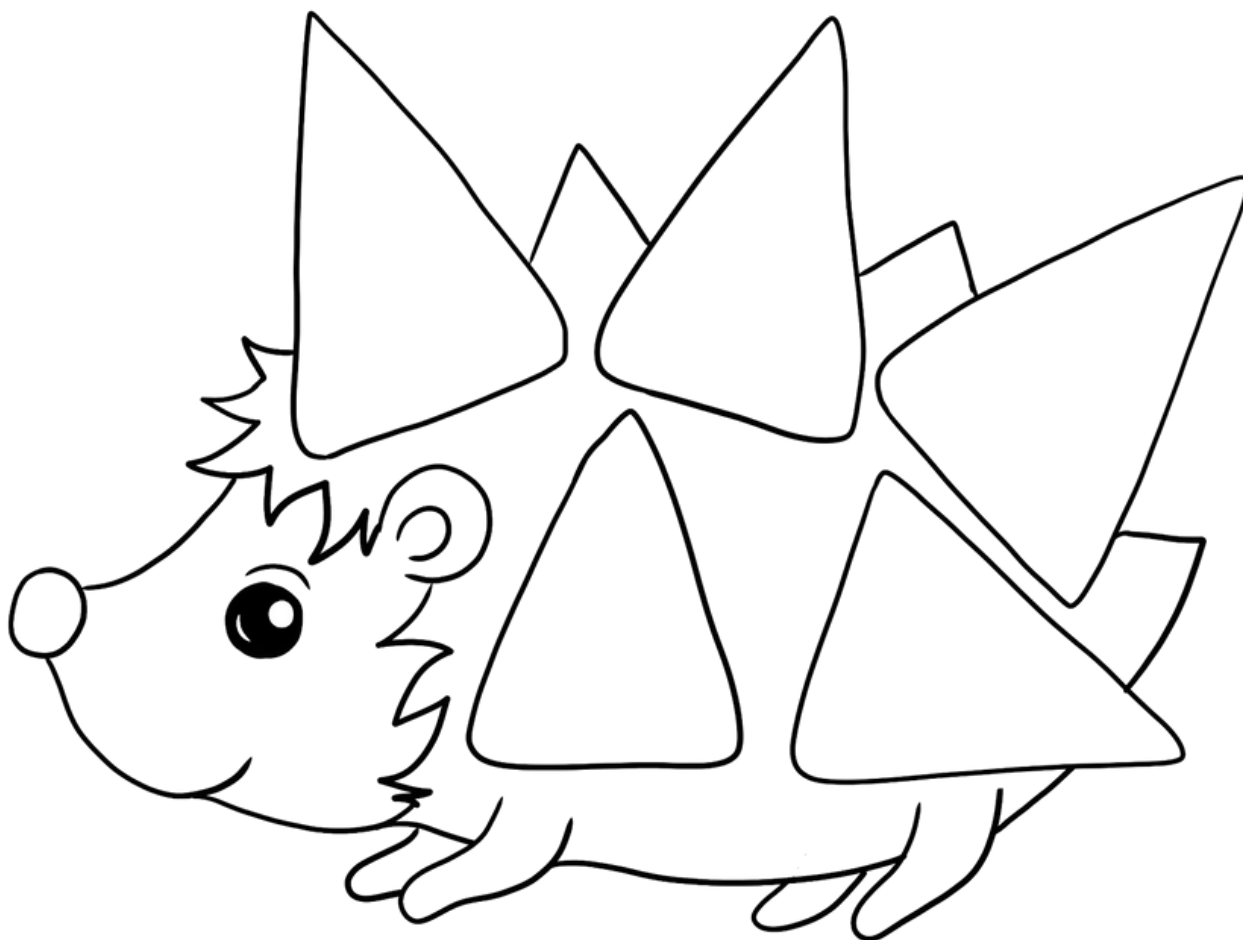

Leze ježek, leze v lese, jablíčka si domů nese.
 Děti v lese běhají, ježka všude hledají.
 Leze ježek, leze v lese, náklad ani neunes.
 Do listí se zahrabal, stočil se a spal a spal.

Leze ježek, leze v lese, jablíčko si domů nese.**Děti v lese běhají, ježka všude hledají.****Ježek píchá do všech stran,****já se chytit nenechám.****Děti v lese běhají, ježka všude hledají.****Do listí se zahrabal, stočil se a potom spal.***Děti lezou ve vzporu dřepmo.**Děti se postaví a běhají po prostoru.**Sed na patách**ruce ukazují píchání do všech stran.**Děti se postaví a běhají po prostoru.**Děti se na zemi stulí do klubíčka.*

Příloha č.2

Shrnutí děje. Do bodlin vepsat KDO, CO, PROTOŽE, A PAK, NAKONEC

Příloha č.3
Slova ke skládání

J E Ž E K
F Í L A
M E D V Ě D
Ž E L V A
S L O N
L I Š Á K

Spolufinancováno
Evropskou unií

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MAS
OPAVSKO